

Item in quodam altari eiusdem ecclesie corpus sancti euangeliste Luce requiescit. Et ibidem in alio quodam altari corp' est reconditum eiusdem sancte virginis Justine. in cuius honore etiam ipsa ecclesia est consecrata. Item corpus sancti profodaci epi. Item corpus sancti matthie epi. corpus quoque sancte virginis Felicitatis. Item multa corpora sanctorum innocentum. Item in eo altari in quo est corpus sancti Luce. tabula quedam ingens et preciosa superposita extat. In qua venerabilis illa imago gloriose virginis marie puerum Iesum habens in brachijs: quam ipse sanctus dicitur depinxisse Lucas in honore magno habetur. Fertur etiam quod quicumque imaginem illam semel cum deuotione et cordis copunctione inspexerit. nunquam a visione faciei sue dulcissime. eius interuentu separabitur in eum. Nemo tamen frivole aut temere se huic committat incerte narrationi. audita enim quam credita narro potius.

Item in eadem ecclesia est corpus sancti Urini qui dicta sanctorum matthie et luce corpora in prefatum monasterium deportauit. Cuius idem sanctus dicta corpora de locis suis accepta per mare venetias transferret. rogatus a collega suo. sancto quodam viro. qui sibi adiutorio in huiusmodi fuerat corporum translatione. quatenus ei aliquam tanto de thesauro particulam conferret. caput sancti Matthie. preciosum vtiq; munus. partibus germanicis tradidit inuehendū. reliquam ipse Bazam in loco reposuit memorato. merito proinde multa habendus veneratione apud paduanos atque deuotione. quod tantis corporibus locupletari.

Sequitur oratio commendatitia ciuitatis et dominationis venetiarum.

Um antiquissima clarissima et florentissima ciuitas venetiarum. sancte huius peregrinationis perinde atque terminus a quo pergentibus per mare extet et principium. atque hic sub aspectum consequenter effigietur. haud ab re fuisset fautor innumo quod decens que decorum eius hoc loco amplissimas laudes. atque singularem preter et supra ceteras ciuitates preeminentiam et prestantiam decusque maximum. tum in potentatus magnitudine. tum in eiusdem optima administratione stilo paulo verustiori et accuratiori designauisse. Verum id hac potissimum ratione haud sum ratus necessarium. missumque feci. quod et dicendorum copia maxima est. meis non equa sed grauiuscula viribus et humeris. nec otii atque scientie mihi satis. quod eiusque urbis immortalis et immensa fama et gloria per se totum nonissima extat urbi. nec queque per sue claritudinis luce et cumulo fugere potest. Ut tamen pollicito a principio ordini moueretur sim. et saltem paucis eam videri videar commendauisse. suapte quam commendatissimam (nam velle mihi adiacet et si perficere sit peccatum) ab eius venustate exordium sumam. hinc ad alia que occurrerent descensurus. Sane vti veteres tradunt historie. Anno ante Romanam urbem conditam. cccc. xxviii. Ante vero christi saluatoris nostri natiuitate. Dccc. lxxviii. non longe videlicet post Troyanum decennale bellum famosissimum. troyeque excidium. Euolutis iam a mundi exordio. Annis circiter bis millenis septingentis octoginta. hec insignis et summis esse ferenda laudibus ciuitas. a troyanorum reliquijs. et nequaquam a pastoribus vt rhomanam et in hodiernam usque tempestate nobilium industriorum et clarorum semper est ferax virorum. primum fuit extracta in adriatici maris sinu. vbi hodie gloriose consistit urbs antiqua. iamque multos dominata per annos. Diues opum. armis potens. studijs sat aspera belli. Neque tamen inficias eo quod ipsa coplures post annos a sua primeua conditione. emensos. cum iam incarnati verbi annus curret sex quasi quadringentesimo sexagesimo. ciuitas ipsa venetiarum a potentioribus. ac ditioribus puincijs aduenis. illuc ob senissimam Atale tyranni (qui et dei se flagellum recte equidem cognominauit) persecutionem confugientibus. ob loci inextinguibilem munitionem. ampliata quidem fuit. et ex parua maior effecta. quod eo quod dictum est tempore. humili satis initio fuerat fundata. Et profecto dictum mirabile est. creditumque pene difficile. atque summo preconio dignum potuisse a tot tamque diuersis urbium et oppidorum populis conditam ciuitatem. sub non paucorum discursu annorum. cum tali reipublice incremento. ac glorie splendore. vnanimique civium sagacitate et concordia conseruari. sic ex angeli. sic ex ornari denique urbem. que ex paruulis piscatorum tugurijs et mansiuiculis

Illic primum omnium. Trapezinoꝝ cōsensu ciuium (qui iam pridem sue subduntur di-
tioni) locatis. in tantā surrexit sublimitatē. Inq; tantū cōsecndit fastigiū. vt inter notis-
simas. famosissimas. et potentissimas in orbe vniuerso ciuitates. nō modo vna. sed p̄ci-
pua extet nulli fortasse secunda. Eya (vt paulo plus ipius fiat cognitiū euidentior mire
dominationis potētia) q̄longe q̄late sue olim potestatis alas per immensos terre ma-
risq; tractus. Dum id fata sinunt iam tum tenditq; fouetq;. Nam germanoz nō tam cō-
tingit. q̄ occupat fines. et in longobardoꝝ late se effudit regiones. vbi (vt cetera silencio
transeam que obtinet terrarū spacia) preclaras illas et egregias cū latissimis terminis
habet sibi subditas regiones et ciuitates. Paduam videlicet magnā. et sibi coeuam vr-
bem. nō tam nobilissimo pado fluuio qui eam p̄terfluit. q̄ archiepiscopali sede et anti-
qua ac famosa vniuersitate. ceterisq; rebus ex multis insignem Vincentiam debinc. ast
Ucronā. Britiamq; atq; Pergamū vrbes. tum populosas. tum opulentas. tum pluri-
mis comitantibus terrisq; finitimis viniferis. fructiferis. et vberē valde glebe. piscuosis-
q; aquas superbas. Quis gardelacū magnuz et nobilē vidit et nō obstupuit. vtpote qui
vndiq; fortissimis et amenissimis castris. castellis. et oppidis. et his multis circūscriptus
refulget. presertim firmissimo castro pisthera munitus. et insula tutissima pulcerrimaq;
Sermione. vbi veterū adhuc latibula et cōfugia subterranea vident. In quibus q; lo-
cus nō tam secretus q̄ firmissimus atq; defensionī aptissimus sit. se inter belloꝝ strepi-
tus vt fertur receperūt interdum. In pontū autē fretumq;. eius rimaturus dominū am-
plitudinē. si cuebaris. o q̄tum mirabere. o quoz sum fereris. nam histriam mox attingit
et dalmaciā sua potestas. atq; Schlauoniam. Inde in greciā vsq; se porrigit. et Lan-
diam Lipzumq; regales insulas. multas inclitas maritimas possidens vrbes. et prepo-
tentes insulas alias. portus et sinus quos numerare longū nimis foret. sed eos sequens
descriptio fortassis pandet magis. Credo p̄fecto neq; vana fides q; regnū aut domini-
um huic par per omnia. in mari p̄sertim. nō reperiatur vllum. vnū videlicet et solū sum-
ptum toto in vrbe. Facile est venetis et parū sexcentas armatas galeas ex suo produce-
re archinali. bidui dumtaxat spacio in mare. Q̄ classem insignem et terribilē hostibus.
si solo venetiano noīe et signo vexilloq; fuerit illustris. Nam sub vniuersi horule interual-
lo. ducenta milia virozum expeditorum ad pugnam vel terrestrem vel naualem. omni-
bus necessarijs et oportunitis armis a planta pedis vsq; ad verticem munire et prouide-
dere possunt. ad insiliendum subito in hostes. et congregiendum animose si necesse fue-
rit cum eisdem. Et quod magnum est sue argumentū pudentie. p̄ter alias copiosissi-
mas in victualibus puissiones. semper mille ad minus habent in archinali suo viros. di-
uersarū mechanicarū artium. et presertim faciendarū nauium scios et gnaros. armorū-
q; fabros. et alios artifices perdoctos cum quibus iuniores quosdā eisdem instituē-
dos artibus. cōgruis enutruunt stipendijs. ne obliuione intercidēt. inuenta argute ars
deperire possit. Mulieres vero quinquaginta omni habent tempore p̄ solis velis fa-
ciendis. debito precio in eodem loco cōductas. Omnia vero hec ipse ego meis perspecti-
oculis. que vix credidissim prius narrantibus mibi. et probaui q; maior est potentia et
circumspectio venetozū q̄ rumor: quem aliquādo audiui Adde q; per singulos annos
ip̄a dominatio venetiana. in omnia regna et loca. quibus nauigio applicari potest suas
armatas galeas vel naues onerarias pro mercibus aduehendis. vel alijs deferēdis ne-
cessitatibus transmittit. potissime sex in Alexandria. duas in Damascum. duas in Ba-
rurum. duas in Barbarozū regiones. duas in Cōstantinopolim. duas in Joppen sive
Japha. in quibus et peregrini in terrā sanctam pergūt. duas in Angliam. duas in por-
tum flandrensem fluf nuncupatum. Id quoq; q̄ magnificū. q̄ sue maximi sui dominū
per belle ostensū. q; in omnes puincias suas et ciuitates ac terras rite administrādas
probeq; gubernādas. singulis annis ad sexcentos aut septingentos magnanimos. e-
ruditos. probatos. expertosq; viros. venetijs natos. qui et gentiles hoīes suo trito et vul-
gato appellantur cognomine. transmittunt. quos et annue mutant. quo equa sit honorū
onerūq; distributio et pax firma. iugisq; inter eos perseveret. Redcuntes autē expleto
huiuscemodi p̄fecture tpe. potestates. aut capitanei p̄dicti. sue villicationis corā inclito

venetiano duce et senatu. omniumq; gestoz reddere tenentur rationē. Nam si ob causam
quamlibet emergentē. ambassatam aliquā. siue maximū ad pontificem. siue ad impera-
toriam celsitudinē et maiestātē. siue ad reges. principes. vel cōmunitates ipa dirigit do-
minatio venetiana. in scriptis redigit quid fiendum decreuerit. nec licet cuiq; misso tali
cōtrauenire decreto. Ita et de his quos rebus bellicis p̄ficat. Et si quispiam auso temes-
tario aliud quidpiā facere p̄sumperit q̄ in cōmissis accepit. absq; vlla retractatione. ca-
pitali sentētia punitur. qua et ego quendā capitaneū plecti ibidē vidi. p̄ eo q̄ et si bene
rebus gestis et p̄spere rediit. tamē nō per oia tradite sibi paruerit cōmissioni. Id ea tem-
pestate p̄sertim accidit. qua inter venetos et duce[m] ferrariensem litium et guerrarū tur-
bines. et dissensionū volumina agebant. Quo etiā in tempore dominatio ip̄a venetiana
in re bellica superior fuit. ducēq; cum omni sua que magna erat adherentia. sub suā cō-
pulis potestātē. p̄ductis cōtra eum copioso exercitū terrestri. et classe maritima. lxxx. na-
uium et galearū. Sed vt multa paucis absoluā. fatear necesse est. nō mihi si lingue cen-
tum sint. oraq; centum. ferrea vox. omnes venetozum p̄bitates. omnia virtutū percur-
rere genera possem. Quis gentis antique mores semper laudatos. quis ritus omnes ce-
rimonias et obseruationes. quas celebris de eis fama p̄dicat. quis fortia facta patrū.
quis egregia facinora maiorū. quis modernozū gloriosos triumphos. crebras victori-
as. omnēq; magnificentiā. anguste orationis limitibus cōprehendat? Superuacaneū
etiā quis nō arbitrabitur. ciuū inter se explicare mutuam pacē et cōcordiam. vt banita-
tem et munificentīā. beniuolentiā et amorē. cum cernere sit q̄ hisce suis virtutib; et par-
ua maximā et acutissimā suam rempublicā ciuilem fecerunt. quoniā vt omnibus nota
habet sententia. cōcordia res parue crescunt. discordia vero etiā maxime dilabuntur.
Ceterū quem lateat fides eozū integritas. zelus precipuus. et eximia deuotio in deum. inq;
eius ecclesiā et omnē ecclesiasticā disciplinā atq; religionē. vnde omnē suam que latissis-
ma est puinciam terre pelagiq; iusto apprimē imperio regūt. p̄tegunt. ab hostibus po-
tenterq; defendunt. et optima gubernant pollitā. piratarū vbiq; in mari tyrannicā res
p̄rimentes p̄cedant. et nullā p̄orsus diuinis cōtrariam institutis sectā. suos infra termis
nos manere dissimulantes. Pape vero q̄ gloriofum. q̄sue celeberrimū est istud. q̄ p̄ sua
qua sunt deuotiōe et cōstantia perfidos turcos. christiane religionis hostes acerrimos
et crucis xpi inimicos truculentissimos. plurimo iam tempore pene soli et omni chris-
tianiſimo. laboriose. sumptuose. fortiter fideliter. et enire satis. impugnando. p̄sequendo
et exturbando. plerisq; in locis. murū se pro ecclesia posuere. donec qui sibi manus por-
rigeret adiutrices et ferret auxiliū ex ceteris christicolis habuere neminē. Postremo o-
mnium quis diuī ducis eoz. et incliti principis maiestātē. gloriā. religionē. et grauitatem
omnesq; suas p̄stantissimas. quas eius p̄ferunt mores. virtutes. et gratias. digna vt
q̄ attollet cōmendatione. laudeq; debita afficiet. Quis ornatisimi et spectabilissimi nume-
rosq; senatus venetiani. et tantozū patrū miram et incredibilē p̄ouidentīā. occu-
latissimā circumspectionē. iusticiam equissimā. grauissimas censuras. instituta lib̄atissi-
ma. leges sacratissimas. cautissima plebiscita. et p̄sertim p̄uidum illum et pacificū elige-
di ducis sui modū moresq; perutilem. quo ex primozibus sancti Marci p̄curatoribus
optime in rempublicā meritis. vñ sibi p̄ficiunt. quem et saluberrimis volunt esse re-
gulis suis obtemperantē. quatenus sic ab vno et eodē principio et capite. omnis eorum
deinceps per varios distributa gradus. magnifica p̄ficatur dominatio. Quis inquit
has omnes et his similes eoz; laudes. et excellētiās cumulatissimas. quibus mirifice
p̄stant. p̄fulgentq; omni ingente. Quis eoz; p̄conia. meritaq; innumera. quibus dei
illustant ecclesiam. breui et pauca perstringet enoluetq; oratione. Credo equidem q̄
et si dicendi magister Cicero ex inferis emergeret. huic rei pro sua immensitate vix face-
ret satis. Quamobrem et his posthabitis. ad cepta regredior ea que meo magis allu-
dunt instituto p̄secuturus.

